

Under *nr. 2 - 2003* LUPEN

MEDLEMSBLAD FOR LANDSFORBUNDET FOR UTVIKLINGSHEMMEDE OG PÅRØRENDE

"Vi vil gi brukerne våre det beste"

... sterk målsetting for Holmenkollen Dagsenter

"Jeg vet hva som er viktig for meg selv"

... heter det i prinsipper for selvbestemmelse

FFO er bekymret:

**... regjeringen vil redusere
bruken av øremerkede midler**

God sommer!

Funksjonshemmende barrierer

AV KÅRE KVALVÅG, REDAKTØR.

Med utgangspunkt i Manneråkutvalgets utredning "Fra bruker til borger", har regjeringen med sosialministeren i spissen nå lagt frem sin stortingsmelding nr. 40 (2002-2003). Meldingen har fått tittelen "Nedbygging av funksjonshemmende barrierer - Strategier, mål og tiltak i politikken for personer med nedsatt funksjonsevne".

På dette tidspunkt får vi minne om at dette er en melding fra regjeringen til Stortinget. Dette er den politikken regjeringen vil føre i tiden som kommer og de "strategier, mål og tiltak" regjeringen vil legge til grunn for sin politikk.

Det er også grunn til å peke på at Stortinget skal vedta de enkelte tiltak som regjeringen foreslår. Det er kjent at ikke alle saker en mindretallsregjeringen fremmer får flertall i Stortinget. Dette har vi sett særlig tydelig under pensjonistoppjøret i vår.

Det viktigste ved meldingen er at den nå har kommet. At regjeringen har fremmet konkrete forslag innenfor områdene tilskuddsordning til organisasjonene, lovfesting av brukermedvirkning i kommunene m.v.

Vi trenger mer tid til å analysere om forslagene er gode nok. Debatten vil nok også gå mellom organisasjonene. For i dette som i så mye annet har de ulike organisasjonene ulike prioriteringer.

For LUPE blir det et vanskelig regnestykke om den nye tilskuddsordningen, slik regjeringen foreslår, vil gi økt økonomisk armslag eller ikke.

Øremerkede tilskudd til likemannsarbeid vil forsvinne. Det vil spare oss for mye ekstra arbeid både sentralt og lokalt. Men spørsmålet er om pengene som da skal fordeles på alle brukerorganisasjonene vil "forvitte" og at vi fremover ser lite igjen til de midlene som det siste året har utgjort i overkant av 20 prosent av statstilskuddet til LUPE.

Videre foreslår regjeringen at den direkte finansieringen av Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, FFO, skal avvikles og at medlemsorganisasjonene i fremtiden skal finansiere paraplyorganisasjonen med medlemsavgift.

Dette er isolert sett en rasjonell og demokratisk riktig måte å fordele penger på. Men vi frykter at flere av grunnorganisasjonene, særlig de som er sterke og har god økonomi, vil gå ut og drive sin virksomhet utenfor det store fellesskapet FFO i dag utgjør.

De mange små organisasjonene vil vanskelig kunne opprettholde og drive en så faglig sterk fellesorganisasjon som FFO i dag er, uten at de store organisasjonene deltar i fellesskapet.

På andre steder i bladet, og også i de kommende utgaver Under LUPEN, vil vi trekke frem ulike sider ved dette saksfeltet som regjeringen nå fremmer.

Fremtiden vil vise om regjeringen med denne meldinga og med den tilhørende politikken virkelig vil bidra til nedbygging av funksjonshemmende barrierer, eller om politikken som føres vil gi nye barrierer for funksjonshemmede og deres organisasjoner.

Landsforbundet for
utviklingshemmede og Pårørende

Kontoradresse:

Hans Nilsen Haugesgt. 44B
0481 Oslo

Telefon: 22 22 14 82
Telefaks: 22 22 14 85

Kontortid:

Mandag og tirsdag
kl. 10.00-15.00
Telefonsvarer utenom
disse tidene.

medlemsblad for
Landsforbundet for
Utviklingshemmede og Pårørende

Ansvarlig redaktør:

Kåre Kvalvåg

Annonsealg:

Faktureringservice sør as
Tlf: 32 89 50 50
Fax: 32 89 54 47

Stoff til bladet:

Under LUPEN
Unnelandsvegen 482
5267 Espeland
Telefaks: 55 24 41 08
E-mail: kaare-kvalvaag@c2i.net

Trykkeri:

Grafisk Forum a.s
Kokstadflaten 40
Boks 46 Kokstad
5863 Bergen

Frist for stoff til neste nr.:
15. september 2003

Forskrift om internkontroll i sosial- og helsetjenesten

Fastsatt ved kgl.res. 20. desember 2002 med hjemmel i lov av 30. mars 1984 nr. 15 om statlig tilsyn med helsetjenesten § 7, lov av 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) § 16 andre ledd, lov av 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene § 1-3a, lov av 3. juni 1983 nr. 54 om tannhelsetjenesten § 1-3a, lov av 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. § 2-1 tredje ledd og lov av 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. § 2-1a fjerde ledd. Fremmet av Helsedepartementet.

§ 1. Formål

Formålet med forskriften er å bidra til faglig forsvarlige sosial- og helsetjenester og at sosial- og helselovgivningen oppfylles gjennom krav til systematisk styring og kontinuerlig forbedringsarbeid i tjenestene.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder de virksomheter som omfattes av helselovgivningen og er pålagt internkontrollplikt etter lov om statlig tilsyn med helsetjenesten § 3 og de virksomheter som er pålagt slik plikt etter lov om sosiale tjenester kap. 4 og 6A, jf. § 2-1.

§ 3. Internkontroll

I denne forskriften betyr internkontroll systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av sosial- og helselovgivningen.

§ 4. Innholdet i internkontrollen

Internkontrollen skal tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha det omfang som er nødvendig for å etterleve krav fastsatt i eller i medhold av sosial- og helselovgivningen. Internkontroll innebærer at den/de ansvarlige for virksomheten skal:

- a) beskrive virksomhetens hovedoppgaver og mål, herunder mål for forbedringsarbeidet samt hvordan virksomheten er organisert. Det skal klart fremgå hvordan ansvar, oppgaver og myndighet er fordelt,
- b) sikre tilgang til aktuelle lover og forskrifter som gjelder for virksomheten,
- c) sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskap og ferdigheter innenfor det aktuelle fagfeltet samt om virksomhetens internkontroll,
- d) sørge for at arbeidstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes,
- e) gjøre bruk av erfaringer fra pasienter/ tjenestemottakere og pårørende til forbedring av virksomheten,
- f) skaffe oversikt over områder i virksomheten hvor det er fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav,
- g) utvikle, iverksette, kontrollere, evaluere og forbedre nødvendige prosedyrer, instruksjer, rutiner eller andre tiltak for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelse av sosial- og helselovgivningen,
- h) foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt og bidrar til kontinuerlig forbedring i virksomheten.

§ 5. Dokumentasjon

Internkontrollen skal dokumenteres i den form og det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse. Dokumentasjonen skal til enhver tid være oppdatert og tilgjengelig.

§ 6. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2003.

Hyggelig vårtur til Kiel

Søndag 11. mai møttes ungdommer og voksne med eller uten ledsagere opp på Hjortnes-kaia, klare til å ta fatt på vårens tur. Igjen hadde May-Brit (Ma) Bastiansen arrangert tur til Kiel med Kronprins Harald.

Deltagerne kom seg om bord så raskt de kunne. En del hadde vært med på turen før og fant lett frem til lugarene sine.

Det var sol i Oslo-området, så en del dro på dekk for å nyte ettermiddagssolen. Andre igjen gikk for å spise lunsj før de måtte i Tax-Free shop'en.

Ut på ettermiddagen var det likevel godt å få seg litt middagsmat og gjøre seg klar til kveldens underholdning og dans. En del entret dansegulvet så fort musikerne begynte å spille, andre ble dratt mot spilleautomatene som av en magnet. Mottoet for dem synes å være: "Tap og vinn med samme sinn" – for det var selvfølgelig ikke alle som vant.

Mandag morgen var båten fremme i Kiel. Radiostemmen opplyste om 10 grader i luften og regnvær, men solen stakk likevel frem mellom skyene.

Noen ekstra morgenfriske deltagere hadde allerede vært lenge oppe for å følge innseilingen i Kielerfjorden. Andre sov lenger og noen fikk til og med frokost på senga!

Varehus og butikker innretter seg selvfølgelig etter ferjene og var åpne da vi gikk i land. At DM var byttet ut med Euro visste alle så valutaen var korrekt. Bare mengden varierte litt.

I gågata er det både is og bratwurst og få kjøpt og for enkelte er det ikke Kiel-tur om ikke bratwurst er med. Den store musikkhandelen ble også besøkt av mange av oss, og det ble nok lagt igjen en del Euro der. CD'er og den slags er jo betraktelig billigere der enn her hjemme.

Da avreisetiden nærmet seg begynte himmelen over Kiel å gråte, den ante nok at noen kanskje hadde noen penger som ikke var brukt opp.

Men god mat, fin underholdning og populær dans var det også på hjemveien.

Igjen var en tradisjonsrik tur avsluttet. Tusen takk til May Brit (Ma) Bastiansen fordi du tar arbeidet og bryderiet med å lage turer for oss.

*Tusen takk fra
Hege-Anette og Anne.*

Nytt styre i LUPE

På landsmøtet på Sanner i mai, ble det naturligvis valgt nytt styre for organisasjonen. Her kan dere se dem.

Fra venstre; Jostein Søreide, Ole Kr. Berntsen, Astrid Aarø Engen, Thor Henriksen, Helga Jørgensen og Turid Jahren. Ivar Tolstad snek seg vekk da fotograferingen foregikk. Han kunne imidlertid sees på side 2 i forrige nummer av Under LUPEN.

HAR DU EN GOD HISTORIE?

- Funksjonshemmede inviteres til å være medforfattere

Gjennom FFO har stiftelsen Helse og Rehabilitering bevilget penger til en bok om og av mennesker med ulike typer funksjonshemninger. Redaktør Marit Hoem Kvam inviterer deg som er funksjonshemmet til å bli medforfatter. Les mer på www.ffa.no

KOMMUNEPROPOSISJON TIL BEKYMRING

- Regjeringen vil redusere bruken av øremerkede midler

FFO har oversendt kommentarer til Stortingets Kommunalkomite vedrørende St. prp. nr 66 (2002-2003) – kommuneproposisjonen. Flere av tiltakene som foreslås fra regjeringens side bekymrer FFO, blant annet utviklingen mot å redusere bruken av øremerkede tilskudd.

Flere av FFOs medlemsorganisasjoner har brukere med omfattende hjelpebehov i forhold til kommunale tjenester. Derfor ser FFO med bekymring på en utvikling mot redusert bruk av øremerkede tilskudd og økning i kommunale egenandeler for tjenester innenfor pleie- og omsorgssektoren.

FFO mener også at regjeringens forslag til finansieringsordning for særlig ressurskrevende brukere ikke ivaretar denne gruppens interesser på en god nok måte.

Her følger en oppsummering av FFOs kommentarer:

Innlemming av øremerkede tilskudd i inntektssystemet

- FFO mener at øremerking av tilskudd til personlig assistent for funksjonshemmede må beholdes og ber komiteen om å avvise regjeringens forslag om å innlemme tilskuddet i inntektssystemet.

- FFO mener at det øremerkede tilskuddet til PP-tjenesten bør videreføres.
- FFO mener at forslaget om å innlemme tilskuddet til funksjonshemmede barn i barnehage i inntektssystemet fra 2004 vil gi usikre forhold for denne gruppen.

Toppfinansieringsordning for særlig ressurskrevende brukere

- FFO mener at finansieringen av ressurskrevende brukere må være en ren toppfinansieringsmodell i form av overslagsbevilgning og at midlene må følge den enkelte bruker. Innslagspunktet må ikke settes over kr 600 000,-.

Unge ut av alders- og sykehjem.

- FFO ber komiteen sørge for at regjeringen legger fram en handlingsplan om utflytting av unge funksjonshemmede i alderinstitusjon, i forbindelse med statsbudsjettet for 2004.
- FFO ber komiteen sørge for at utskrivningstilskuddet gjeninnføres.

Kommunale egenandeler

- FFO mener at det må utarbeides skjermingsregler for de som trenger praktisk bistand for å kunne opprettholde et aktiv liv.

Trygdeoppgjøret 2003:

SEIER TIL PENSJONISTENE

Det er nå klart at det blir flertall i Stortinget for å imøtekomme pensjonistenes krav på 4,5 % økning av trygdene. Jens Stoltenberg har gjort det klinkende klart at landets 1 million pensjonister skal ha 4,5 prosentøkning i trygdene.

- Dette er seier for oss samtidig som utspillet til Arbeiderpartiet legger en mal for hvordan de nye retningslinjene skal tolkes. Det er viktig for de fremtidige oppgjør, sier Arnt Holte, leder i FFO.

Med Jens Stoltenbergs sin klargjøring av Arbeiderpartiets standpunkt til årets trygdeoppgjør har et flertall på Stortinget dermed imøtekommet organisasjonenes krav.

Både Frp og SV har tidligere sagt at de vil støtte kravet på 4,5 prosent.

- Det var veldig viktig og svært hyggelig at Ap nå er helt konkrete. Etter at Jens Stoltenberg har vært i tenkeboksen en

stund, har han landet, og resultatet er en seier for oss, sier Arnt Holte.

Leder i FFO, Arnt Holte

Brudd i forhandlingene
Drøftingene mellom staten og organisasjonene brøt

sammen etter at arbeids- og administrasjonsminister Victor D. Norman la fram et tilbud om bare 4 prosent økning av trygdene.

Det skjedde til tross for at Stortinget nettopp har vedtatt nye retningslinjer som skal sikre pensjonistene den samme lønnsutviklingen som ellers i samfunnet. Regjeringen selv har beregnet at lønnsveksten i år vil bli på 4,5 prosent.

- Denne regjeringen har ikke ønsket å imøtekomme pensjonistenes legitime krav i årets oppgjør. Det er synd at Stortinget nå nok en gang må overstyre Regjeringen. Det er synd at Bondevik lar dette skje, sier Holte.

Adferdsterapi og motstandstrening?

Til Under LUPEN

Jeg spør dere pårørende til utviklingshemmede, vet dere hva denne behandlingen går ut på? Eller hva de blir utsatt for de som blir rammet av denne måten å bli behandlet på eller etter min erfaring misshandlet på i behandlingens navn?

Denne tragedien går mest utover mennesker som er utrygge og språkløse. Det er ikke en som blir ødelagt, men hele famili-

er blir brutt ned og lider med uten å bli hørt. Disse har ingen mulighet til "møte i en rettssal og fortelle om sin tragedie. Vi som pårørende må ikke la oss bedra av oppdiktede glansbilder. De utviklingshemmede er mennesker ikke daue ting. Å gi fotfolket eller pleierne skylda for at eksperimentet mislykkes er ikke riktig. Vi må ta det onde ved roten!

Men så har vi da denne velsignede loven

som vernet så godt om de utviklingshemmede. Spør du meg må jeg bare si at det fungerer ikke etter forutsetningen. Vi har da lover for oss mennesker og jeg rekner utviklingshemmede for mennesker i likhet med meg selv.

Er det noen som vil ha mitt innlegg mer begrunnet er mitt telefonnummer 72832721.

Jenny Kiplesund, Klæbu

Monsiade med sterkt LUPE-innslag

Kvart år i juni er det i Vanylven i Møre og Romsdal stor aktivitetsdag for utviklingshemma. Monsiaden er oppkalla etter «gamlelensmann» Mons Sandnes. I år var åttande gongen, og deltarane frå ni kommunar på Søre Sunnmøre og Nordfjord var heile 250 i talet, etter at ein måtte sette ei grense og avvise folk frå andre kommunar. Monsiadedagen har det alltid før vore strålende ver. I år hølja regnet ned. Det hindra ikkje at alle aktivitetar vart gjennomførde med humøret på topp. I det romslege grendehuset Eidsåttun som er knytt til idrettsstadion Eidsåttun var det rikeleg med pølser, sveler, brus og frukt. og som alltid var det medaljar til alle, underhaldning og dans med solistar og gruppa «Merkesteinane» frå Volda vaksenopplæringscenter.

LUPE-medlem Svein Bøstrand er gjennom alle år ansvarleg for uteaktivitetane, og elles er LUPE godt representert både mellom funksjonærar og deltakarar. Både leiaren for uteaktivitetane,

Mons Sandnes og kona Ingrid fekk for to år sidan svært velfortent kulturprisen frå FFO i Møre og Romsdal.

Dei stiller opp i mange andre samanhengar, men er særleg entusiastiske når det

gjeld menneske med utviklingshemming. Den årlege Monsiaden har skapt ein verdfull tradisjon og ein felleskultur som gir

rom for mykje flott vennskap, utfolding og glede.

Astrid Aarø Engen

SOR

Samordningsrådet for arbeid med utviklingshemmede

*Sett av tid til SORs fagdag i Oslo
fredag den 26. september 2003*

”...men sorgen er så trist...”

Endringer og brudd i psykisk utviklingshemmedes liv

Emner:

Brudd i relasjoner

- roller – tilknytning
- flytting – dødsfall
- medbeboere – personale

Reaksjoner

- sorg – depresjoner

Praktisk tilnærming

- metoder
- prosedyrer
- forebygging

Foreleserne kommer til å være anerkjente fagfolk på feltet med psykologspesialist og forsker Knut Ove Solberg i spissen

PÅMELDING SENDES TIL:

Berg-Hansen Reisebureau Agder AS, Konferanseavdelingen,

Postboks 789, 4666 Kristiansand

Tlf.: 38 12 21 60, Faks: 38 12 21 61

Påmeldingsfrist: 22. AUGUST.

Tilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner

Departementet ser at den sterke økningen i antall organisasjoner for funksjonshemmede kan ha uheldige sider. Når organisasjonene blir mindre, kan det svekke deres slagkraft og muligheter til å yte medlemmene service. Departementet foreslår derfor at de organisasjoner som i dag omfattes av tilskuddsordningen fortsatt skal omfattes av denne, men at det settes en nedre grense på 250 medlemmer for nye organisasjoner. Dette forslaget ivaretar behovet for å beholde den kompetanse som er bygd opp rundt sjeldne diagnoser og at disse organisasjonene ikke blir lagt ned.

Departementet foreslår at finansieringen av paraplyorganisasjoner skal skje gjennom medlemsorganisasjonene.

Departementet vil derfor ikke følge opp Tilskuddsutvalgets forslag om et øremerket paraplytilskudd til medlemsorganisasjoner som er tilsluttet en paraply. For LUPE vil dette bety at medlemsskapet i FFO vil måtte finansieres direkte av medlemskontingent fra LUPE til FFO.

Departementet ønsker en enklere og mer oversiktlig tilskuddsordning.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å slå sammen tilskuddet til drift og tilskuddet til likemannsarbeid. En sammenslåing av de to bevilgningene er en forenkling som vil frigjøre ressurser i organisasjonene som i dag brukes til å skrive søknader og administrere midlene. Hvis man slår sammen tilskuddene og fordeler de etter mer objektive kriterier vil tilgangen til likemannsmidler ikke lenger være

avhengig av at man har et apparat til å skrive søknader.

Fylkeslegene har hatt oppgaven med å fordele tilskudd til velferds- og ferietiltak siden 1974. Departementet går inn for at disse midlene tildeles gjennom Fordelingsnemnda og kanaliseres gjennom funksjonshemmedes organisasjoner på grunnlag av prioriterte søknader fra disse.

Departementet tar sikte på å følge opp forslagene til endringer i tilskuddsordningen til funksjonshemmedes organisasjoner i budsjettet for 2005, etter at Stortinget har behandlet stortingsmeldingen.

Årlig statusrapport om funksjonshemmede

Sosialminister Ingjerd Schou.

Regjeringen vil innføre årlig evaluering av innsatsen for personer med redusert funksjonsevne. – En årlig karakterbok vil føre til at vi blir mer resultatorienterte, systematiske og målrettede i innsatsen for å gi alle med nedsatt funksjonsevne bedre muligheter til å delta i samfunnet, sier sosialminister Ingjerd Schou.

Stortingsmeldingen om nedbygging av funksjonshemmende barrierer, som ble lagt frem 13. juni, foreslår regjeringen å opprette et eget dokumentasjonssenter som skal samle inn og systematisere forskning og erfaringer på feltet, yte råd og veiledning og løpende evaluere tilstanden for personer med redusert funksjonsevne i Norge.

- Når man ikke har riktig kunnskap, kan man heller ikke treffe de rette valgene. Dokumentasjonssenteret skal løfte frem kunnskap om hva som virker og dele erfaringer med alle de som treffer beslutninger som har betydning for tilgjengelighet, arbeid, utdanning og tjenester, sier Schou. I tillegg vil regjeringen bruke 50 millioner kroner for å bygge opp stabile og kompetente forskningsmiljøer, som blant annet skal kartlegge levekår, integrering og samfunnsdeltakelse. Gjennom forskning og utviklingsarbeid skal kunnskap om hvordan man kan utforme IT-baserte produkter og tjenester som passer for alle, settes på dagsorden. Regjeringen satser derfor 30 millioner kroner på å utvikle IKT-baserte produkter og tjenester som skal gjøre hverdagen lettere for funksjonshemmede og øke deres tilgjengelighet til samfunnet.

Årsmelding for 2002

LUPE – Landsforbundet for utviklingshemmede og pårørende ble stiftet år 1990, etter at ansvarsreformen for psykisk utviklingshemmede ble vedtatt av Stortinget i 1998 og HVPU-reformen ble en realitet.

Medlemskontingenten fastsettes av landsmøtet og kreves inn av LUPE sentralt, 50% av kontingenten overføres fylkeslagene.

Det valgte bestående styret for 1 år i Rogaland Fylkeslag har vært:

Leder: *Beathe Signy Hebnes*
 Nestleder: *Ingen*
 Sekretær: *Sigfrid Huseby*
 Kasserer: *Else Margrethe Jacobsen*
 Styremedlem: *Sigrud Gundersen*
 Styremedlem: *Turid Måseidvåg*
 Vararepresentanter: *Ingen*
 Revisor: *Tore Huseby*
 Valgkomité: *Ingen*

I løpet av året har vi avholdt 5 styremøter og samtaler på telefon. Et åpent medlemsmøte i april «Temakveld i Stavangeer». Vi fikk besøk av Ivar Tolstad, sekretær i landstyret som tok for seg emner: Enkelt vedtak, sosiale tjenester, klage/anke på vedtak etter sosialtjenesteloven m.m. Mange spørsmål ble besvart og godt fremmøte ca. 30 deltakere.

LUPE sentralt arrangerte i september likemannskurs i Stavanger, der styret og sam-

men med ca. 40 deltakere fra hele landet deltok. Tema her var bl.a. «Erfaringer til livet i boligen», og §6A «Bruk av Tvang» i et likemannsperspektiv. Thor Seler Olsen fra Fylkesmannen i Rogaland gjennomgikk det vesentlige i loven og saksgangen slik at likemannsarbeidet kan bli bedre ivarettatt for den funksjonshemmede bruker, videre hvordan en utviklingshemming påvirker familiebildet, med utveksling av erfaring fra dette arbeidet. I oktober var leder deltaker på et landsseminar i Bergen, hvor Hovedtema var sammenslåing av interesseorganisasjonene her **NOFF** (Norsk Foreldrelag for funksjonshemmede) og LUPE.

NOFF er en landsomfattende organisasjon for foreldre og andre med tilknytning til funksjonshemmede som har eller har hatt behov for særskilt opplæring. NOFFs formål er å arbeide for at foreldre til funksjonshemmede får nødvendig faglig, økonomisk og medmenneskelig støtte og veiledning og å skape samfunnsmessig forståelse for funksjonshemmedes egenart til å fungere som likeverdige deltakere i samfunnet. Dette er i store trekk mye av det samme som LUPE står for, og gjennomgangen var: Hva har vi felles? – Hva skiller oss? – Hva frykter vi? – Hva håper vi på? – En var også innom navneendring som sammenslåing. Et arbeidsutvalg er i arbeid, og en må forvente at de kan enes og komme frem til et resultat om ikke i år, men så til neste år. Vi strever med mye av de samme problemene, (og går det for lang tid kan det koke vekk i kålen, og begge

organisasjonene kan tape, nå som samfunnsutviklingen går i så mange retninger).

Fylkesrådet for funksjonshemmede i Rogaland arrangerte i Haugesund en konferanse i oktober om de «Funksjonshemmede i Bedriften». Her skulle det synliggjøres ubrukte ressurser blant de funksjonshemmede, og de muligheter som finnes for tilrettelegging hos arbeidsgivere. Som deltaker og vararepresentant for utviklingshemmede i Funksjonshemmedes Råd i Stavanger kommune fra 1999-2003, var det skuffende og nedslående å være vitne til så liten deltakelse av private bedrifter, men godt representert var kommunene, politiske partier og organisasjoner.

Så kom julen og den stria, og etter et styremøte ble vi enige om å møte i februar 03, og da med besøk at Kåre Kvalvåg, Bergen. Han ga oss en god innføring i hva ansvar hjelpeverge var, Vergemålslovens bestemmelser, regnskapsførsel og Overformynderiets tilsynsplikt. Men den energien som ble vist oss, var en svært skuffet av at så få møtte, når en har et medlemsantall på ca. 50 og da er ikke støtte-medlemmene tatt med.

Hva kan årsaken være til at det er så vanskelig å få våre medlemmer engasjert? Kan det være aldersforskjellene og stadig omfordeling i samfunnet, og at våre brukere etter HVPU-reformen er plassert i omsorgsboliger, der omsorgspersonell har overoppsynet med stell og pleie. Helse og miljø for den enkelte er vanskelig å ha oversikt over, men en bør være ekstra på vakt for all innsparingen, når for eksempel kommunalt ansatte møter en med at ingen har juridisk krav på arbeid, heller ikke personlig assistent innenfor lov om sosiale tjenester, så er der tjenester som det enda strides om.

Styret vil med dette ta teksten som er hogget i stein ved tusenårsstedet på Obrestad ved havet i Rogaland.

*«No tagnar bølga mot stranda inn,
 og Skarven kviler på steinen sin!
 Det dogger stilt over mark og eng,
 og natta lokker med mjuke seng».*

En riktig god sommer til Dere alle!

*Hundvåg 20.05.03
 Beathe Signy Hebnes
 Fylkesleder*

Fra likemannskurset i Stavanger høsten 2002.

Årsberetning 2001 og 2002

Det ble sist avholdt årsmøte i fylkeslaget 24.03.2001. Følgende styre ble valgt:

Leder: *Jostein Søreide*

Nestleder: *Eline Thorsen*

Sekretær: *Kåre Kvalvåg*

Styremedlem: *Tonny Hope*

Varamedlem/Kasserer: *Randi Eikeland*

På styremøtet 6. mai 2002 ble det gjort følgende vedtak:

Sak 24/01-02: "Styret vedtar å utsette årsmøtet til våren 2003 og satser på å arrangere inntil tre medlemsmøter i 2002 i stedet."

Det har således ikke vært avholdt årsmøte i 2002.

I perioden etter siste årsmøte har det vært avholdt 9 styremøter.

Det har også vært avholdt tre fellesemøter med organisasjonene NOFF, NFU og Autiseforeningen.

Noen av sakene en har arbeidet med er:

Husleiesaken, der Bergen kommune i 1991 gjennomførte såkalt "gjengs leie" for boliger for utviklingshemmede, var en arbeidskrevende sak.

Den innebar mange møter, pressedekning og brevskrivning. LUPE tok initiativ til og fikk gjennomført møter med bl.a. finansbyråd Trond Tystad om saken. LUPE-Hordaland var her repr. ved Jostein Søreide og Kåre Kvalvåg.

All oppmerksomhet denne saken fikk i media og i politiske miljøer, gav oppmerksomhet til forhold rundt de utviklingshemmedes økonomi og ressurser for øvrig.

Handlingsplanen for tiltak og tjenester for utviklingshemmede mente vi i LUPE var et godt verktøy for å bedre situasjonen på mange områder for de utviklingshemmede.

Dessverre var det ikke nok å få gode vedtak i bystyret. Det ble også nødvendig med et omfattende politisk og administrativt press for å få gjennomført deler av planen.

Det har derfor vært gjennomført flere fellesmøter med de andre organisasjonene og to møter med Byråd for Helse og sosiale tjenester.

Det første med Kristin Ravnanger og det siste med Helen Fløisand.

I disse møtene har LUPE-Hordaland vært representert med hhv. Kåre Kvalvåg og Jostein Søreide.

Koordineringsgruppen for ansvarsreformen har hatt jevnlig møter i hele perioden. Kåre Kvalvåg har representert LUPE-Hordaland.

Utbygging av boliger har vært et gjennomgående tema på møtene i koordineringsgruppen, men også ledsagerbevis, opplæring av hjelpeverger, kvalitet i tjenestene mv. har vært viktige tema.

LUPE-Hordaland tok i møtet med byråd for Helse og bydeler, Helen Fløisand opp behovet for felles opplæring av hjelpeverger og ansatte. Dette resulterte i at Bergen Kommune har stilt kr. 300.000 til rådighet for dette formål.

De første kursene er gjennomført i Fana Bydel. LUPE ved Kåre Kvalvåg stod for tilrettelegging av kursene og hadde de fleste forelesningene på de to kursene som hver gikk over to kvelder med til sammen seks timer. Tilsamen deltok omlag 90 hjelpeverger og ansatte.

I april 2001 ble det gjennomført en kurs og infokveld i Arna Bydel der ca 20 personer deltok. Tema var hjelpevergens oppgaver og funksjon, informasjon om LUPE m.m. En rekke personer som deltok var ikke LUPE-medlemmer.

Våren 2002 var alle medlemmer invitert til medlemskveld på Hotell Terminus der tema var Individuelle planer. Rådgiver Gurli Følstad ved byavdeling for helse- og sosiale tjenester orienterte .

Høsten 2002 deltok en rekke medlemmer på sentral likemannssamling i Stavanger. Hovedtema var søskenarbeid slik det drives i NOFF. Forelesere var representanter fra NOFF sitt søskenprosjekt.

Videre fikk man en innføring i fylkesmannens arbeid med saker etter Kap 6A i sosialtjenesteloven og en innføring i hvordan personalet i et dagsenter arbeider med særlig krevende brukere.

Senere på høsten deltok styret i en "kick-off-samling" med NOFF i forbindelse med planene om sammenslåing av de to organisasjonene.

Det må også nevnes at styremedlemmer har deltatt i en rekke saker der enkeltmed-

lemmer ber om råd/veiledning og i noen tilfeller også om bistand til møter med det offentlig omsorgsapparatet.

Dette er såkalt likemannsarbeid i praksis.

Sommeren 2001 deltok Jostein Søreide, Eline Thorsen og Tonny Hope som delegater ved LUPES landsmøte på Sanner Hotell.

På ekstraordinært landsmøte i oktober samme år deltok Jostein Søreide, Eline Thorsen og Kåre Kvalvåg som delegater.

I mars 2003 hadde styret oppnevnt Eline Thorsen, Kjellaug Konglevoll og Astrid Mørner som delegater til LUPES landsmøte 2003. Pga. bl.a. sykdom måtte disse trekke seg og Jostein Søreide og Kåre Kvalvåg gikk inn som delegater.

Jostein Søreide er gjenvalgt som landsstyremedlem i LUPE og Kåre Kvalvåg fortsetter som redaktør for Under LUPEN.

Kåre Kvalvåg er LUPE sin representant i styret for Stiftelsen Solhovden.

Aktiviteten i Fylkeslaget er ikke slik styret ønsker at den skal være. Arbeidssituasjonen gjør at det er vanskelig å finne tid til større engasjement. Styret teller dessuten bare fire personer.

Det er en utfordring å finne flere personer som er villig til å delta i styrearbeid og hjelpe til med praktiske oppgaver, representasjon i råd og utvalg osv. Likeledes er det en viktig utfordring å finne flere og bedre "møteplasser" for medlemmene.

Flere medlemmer og engasjerte medlemmer er i grunnen en forutsetning for å kunne drive et fylkeslag. Kanskje er tiden inne for et reengasjement av tidligere aktive?

I saken vi arbeider for, de utviklingshemmede og deres livssituasjon, er det stadig nye utfordringer å ta fatt på.

Samfunnet har på mange områder satt brukermedvirkning og brukerinnflytelse på dagsorden.

De utviklingshemmede trenger på mange områder engasjerte personer som kan tale deres sak, som kan gi innhold og mening til begrepet medvirkning.

*Bergen
Styret for Hordaland Fylkeslag
Jostein Søreide
leder*

Innledning til prinsippene

AV KARL ELLING ELLINGSEN

Arbeidsgruppen som har utarbeidet prinsippene for selvbestemmelse og denne utdypingen av prinsippene som du leser nå, har diskutert hva som fremmer muligheten for selvbestemmelse. Det er et forhold som vi mener er viktigere enn det meste.

Mange har en hektisk arbeidsdag, og har knapt tid til å snakke med andre eller kanskje nesten ikke til å tenke seg om. Vi ønsker å fortelle at tid til å prate med den som saken gjelder, er noe av det viktigste. Jo vanskeligere det er å forklare seg eller

forstå hva den andre sier, desto viktigere er det å ha tid til å være sammen. I noen jobber settes det krav til hvor fort man skal bli ferdig med en sak. Det kan medføre at en bestemmer noe uten å vite nok om hva den andre mener eller trenger. Tillit kan ikke bestemmes i avtaleboka, tillit skapes gjennom samvær og ved å vise at man tåler å bli prøvet.

For å ivareta retten til å bestemme over seg selv, eller for å kunne få bestemme om man vil bestemme, er følgende punkter sentrale:

- Å se – og bli sett.
- Å høre – og bli hørt.
- Å kjenne – og bli kjent.
- Å hjelpe/ støtte – og bli hjulpet.
- Å respektere – og bli respektert.
- Å forstå – og bli forstått.

Punktene bygger på hverandre. Hvis man starter med å se hverandre, og å høre på hverandre, så blir man litt bedre kjent med hverandre.

Når man kjenner hverandre er det lettere å kunne hjelpe og støtte hverandre. Noen ganger kan det virke som om det er den ene som hjelper og den andre som blir hjulpet. Oftest er det slik at begge to oppnår noe. Det kan være for eksempel at man har det trivelig sammen når man hjelper hverandre.

Når man oppdager at begge er verdifulle, begynner man å respektere hverandre. Hvis man ikke kjenner hverandre godt fra starten av, er kan man skape trygghet ved å vise respekt for hverandre. Det går an å lære seg å vise respekt. All mennesker er like mye verdt. Om noen bestemmer mer, så er ikke den personen bedre enn andre eller mer verdt.

Karl Elling Ellingsen er lektor ved vernepleierutdanningen ved Høyskolen i Trondheim. Han er prosjektleder for SOR's prosjekt om selvbestemmelse og har ledet arbeidet med prinsipper for selvbestemmelse. Prinsippene har fått en egen side på Internett der teksten blir lest automatisk når du peker på den.

Nettsted: www.selvbestemmelse.sor-nett.no

Prinsipper for selvbestemmelse

Jeg har rett til å bestemme selv

1. Jeg vet hva som er viktig for meg selv.
2. Jeg bestemmer hvem jeg vil være sammen med.
3. Jeg bestemmer selv hva jeg vil gjøre hjemme og i fritiden.

Hvordan jeg vil ha hjelp

1. Det er viktig at du tar deg tid til å bli kjent med meg.
 - Du må vise at du bryr deg om meg.

- Du må vise at du bryr deg om mine ønsker.
- Du må høre på det jeg sier.

2. Jeg vet selv hva jeg synes er vanskelig.
 - Du må først hjelpe meg med det jeg vet jeg trenger hjelp til.
 - Jeg kan fortelle deg når jeg synes du hjelper meg.
 - Det er hjelp når jeg opplever det som hjelp.

3. Du må vite at jeg kan bruke den hjelpen du gir.

Sammen finner vi ut av det

1. Når vi bruker tid sammen og er ærlige blir vi kjent med hverandre hvis vi
 - lytter til hverandre
 - legger merke til hverandre
2. Når jeg merker at du støtter meg slik jeg vil, kjenner jeg at du respekterer meg. Det gjør at jeg føler meg trygg på deg og respekterer deg.
3. Når vi har vært sammen en stund, forstår vi hverandre litt bedre.

Gundersen Galvano AS Helgebyv. 33 1734 HAFSLUNDSØY Tlf. 69 14 97 00 Fax. 69 14 99 33	 Kongsvinger kommune avd. Helse og Sosial 2226 KONGSVINGER Tlf. 62 80 80 00	 Østfold fylkeskommune barne- og ungdomspsykiatrisk avd PB 43, 1713 GRÅLUM Tlf. 69 11 79 80 - Fax. 69 11 97 49	Esso Regionsenter Aass Varme og Energi AS Ole Steens g 18 3015 DRAMMEN Tlf. 32 26 47 00 Fax. 32 26 47 10	Kongsberg Zoo Senter Drammensv. 8 3612 KONGSBERG Tlf. 32 73 20 87	
Havfruen Blomster Ødegårdskilen 1684 VESTERØY Tlf. 69 37 65 85 Fax. 69 37 60 22	Ann Frisersalong Stasjonsg. 3300 HOKKSUND Tlf. 32 75 18 25	CargoNett Lungegårdskaien 26 5837 BERGEN Tlf. 55 96 61 67 Fax. 55 96 61 73	 PB 10 Veitvet, 0518 OSLO Tlf. 22 63 30 00 Fax. 22 63 32 68	Frimurerlogen Selskapslokaler GI Kirkepl. 5 3019 DRAMMEN Tlf. 32 83 50 65 Fax. 32 89 59 81	Malerfirma Finn Kristiansen Industriv 3301 HOKKSUND Tlf. 32 70 07 77 Mobil 928 54 663
A/S Nor-Trapp Bedriftsv. 8 1890 RAKKESTAD Tlf. 69 22 70 10 Fax. 69 22 70 21	Buskerud Kraftproduksjon A/S PB 7007, 3007 DRAMMEN Tlf. 31 01 34 00 Fax. 31 01 34 01		Sør-Fron Regnskapskontor BA 2648 SØR-FRON Tlf. 61 29 64 44	Hallingdal Kraftnett AS Lienv 41, 3580 GEILO Tlf. 32 08 71 00 Fax. 32 08 71 50	Ivar Lærum AS Grevlingv. 10 3482 TOFTE Tlf. 32 79 41 25 Fax. 32 79 41 70
 PRIFO 1831 19 13 Privatansattes Fellesorganisasjon - PRIFO 0133 OSLO Tlf. 21 01 36 00		 Rissa kommune Rådhusv 13, 7100 RISSA Tlf. 73 85 27 00 Fax. 73 85 27 99	 4662 KRISTIANSANDS Tlf. 38 07 88 00	Husfliden Hønefoss BA Storg. 8 3510 HØNEFOSS Tlf. 32 12 12 80	Anker Nord A/S PB 1262, 8001 BODØ Tlf. 75 50 61 90 Fax. 75 50 61 91
		Bråten Hyttebygg A/S Vestbygda 3359 EGGEDAL Tlf. 32 71 48 07 Fax. 32 71 48 56	 Holtålen kommune Hovsetta, 7380 ÅLEN Tlf. 72 41 76 00 Fax. 72 41 76 18	Jernbanegata 15 A/S Nordskogv 10 2211 KONGSVINGER Tlf. 62 88 27 50 Fax. 62 88 27 51	 Eidsberg kommune Ordfører Voldensv 1 1850 MYSEN Tlf. 69 70 20 00
 Gjensidige NOR Kirkeg. 18, 0107 OSLO Tlf. 22 31 90 50 Fax. 22 31 87 53	 Skipperg 16, 9353 TROMSØ Tlf. 77 68 79 15	Furuseth Bydelsforvaltning Trygve Lies plass 1 1051 OSLO Tlf. 23 47 90 00 Fax. 23 47 90 20	 Modalen kommune Kommunehuset 5729 MODALEN Tlf. 56 59 90 00	 Avd. for Voksenhabilitering 1474 NORDBYHAGEN Tlf. 67 92 78 80 - Fax. 67 92 78 99	

Holmenkollen Dagsenter:

”Vi vil gi brukerne våre det beste”

”Det er idealismen som driver dette stedet” sier nestleder ved Holmenkollen Dagsenter Ann Iren Skogen. Og vi tror henne så gjerne.

Under LUPEN er invitert til Holmenkollåsen for å besøke en av de virkelig tradisjonsrike dagsentrene våre. Helt siden midten på 60-tallet har senteret vært drevet. Og som så mange av tiltakene for utviklingshemmede vart også dette satt gang av Støttelaget for psykisk utviklingshemmede i Oslo.

Det blir vanskelig å konsentrere seg om intervjuet når vi får servert en varm pai med salat og tilbehør til lunsj. Slik er det på Holmenkollen Dagsenter forstår vi. Alltid hjertelig velkommen. Vi prøver å finne ut av litt fakta mens paien godgjør seg og blir etterfulgt av deilig kaffe.

Holmenkollen dagsenter fastsetter selv sine priser. Men en driftsavtale med Vinderen bydel gjør at en drøfter prisfastsettelsen med bydelen. Våre lønnskostnader utgjør mellom 80 og 85 prosent av totalkostnadene og har vært økende de siste årene. Heldigvis kan vi få refundert lønnsoppgjørene fra bydelen.

På avlastningsboligen driver en imidlertid etter helt private prinsipper og fakturerer den aktuelle bruken. Det nye nå er at en på avlastning merker konkurransen fra helt private tilbud.

Hvordan er personalsituasjonen vil vi vite. Og Ann Iren forklarer velvillig om det unge miljøet på dagsenteret. Mange godt kvalifiserte medarbeidere og et godt arbeidsmiljø. Men det kommer ikke av seg selv. Konkret jobbing med arbeidsmiljø, helse og sikkerhet har imidlertid gitt resultater. På Setraveien er gjennomtrekken størst. Dette kan skyldes at det er tungt fysisk arbeid. Mange bruker med bevegelsehemming osv. Personalet er totalt sett dominert av kvinner som på andre arbeidsplasser i omsorgsbransjen. Menn er altså ”mangelvare” unntatt på Øvreseter, der det er et stort innslag av menn.

Etter turen til Avd. Øvreseter er det igjen tid for litt kaffe og mer prat. Privatsjåføren vår har gitt oss en fin tur og forteller ivrig om sine mange oppgaver i denne omfattende virksomheten. Han viser oss rundt i alle sanserommene. Forklarer prinsippene og skjuler dårlig sin stolthet over at han har vært med å lage en del av teknikken i rommene. Vi beundrer oppfinnsomhet og faglighet som har gått hånd i hånd i dette utviklingsarbeidet. Nestlederen forteller at Holmenkollen dagsenter var tidlig ute med disse tilbudene som nå etter hvert finnes mange steder i Norge.

Fredagen er over og brukerne er kommet ut for å ta plass i de ventende transportene og vi drister oss til å spørre Ann Iren hva hennes største ønske for dagsenteret og brukerne ville være dersom hun fikk bestemme?

Resolutt kommer det: - Lovfestet rett til dagsentertjenester for brukerne.

Jeg ymter frempå om ikke dette er å be for sin ”syke mor”?

- Ja og nei kommer det mer ettertenksomt. Men i en presset kommunal økonomi er det de tjenestene som ikke er lovpålagt som blir skviset først. Og dagsentertilbudene står derfor ustøtt i kampen om midlene. Og så kommer det omsorgsfullt og med innsikt; ”og dette er jo så viktig for brukerne. Dager med meningsfylt og stimulerende behandlings-, aktivitets- og utviklingstilbud.”

Slik er det altså: ikke vår ”syke mor”, men det beste for våre brukere!

FAKTA OM:

Holmekollen dagsenter og avlastningsbolig:

Stiftelsen Holmenkollen Dagsenter er en privat stiftelse som har vært i drift siden 1965, utgått fra Støttelaget for psykisk utviklingshemmede i Oslo.

45 brukere på tre avdelinger
6 plasser i avlastningsbolig
59 årsverk

Dagsenter avd. Setravei:

23 brukere
20,3 årsverk + sivilarbeider
11 ansatte med 3-årig utdanning
8 ansatte med 1-årig utdanning

Avd. Haakon den Godes vei:

14 brukere
8 årsverk
7 ansatte med 3-årig utdanning
2 ansatte med 1-årig utdanning

Avd. Øvreseter:

8 brukere
11 årsverk
8 ansatte med 3-årig utdanning
2 ansatte med 1-årig utdanning

Avlastningsbolig:

5 døgnplasser + 1 kriseplass
Gir tilbud til 11 familier med
25 -75%
12 årsverk fordelt på 28 ansatte
4,5 stilling vernepleiere

AVD. ØVRESETER

Vi blir møtt i gangen av en ung dame ved navn Beathe.

Pga fravær er det Beathe som fungerer som leder i dag, selv om det ikke er det mest fremtredende ved hennes egenpresentasjon.

Hun er utdannet vernepleier og forteller om driften av Øvreseter mens hun viser oss fra rom til rom. Det slår oss at stedet har mange ulike rom. Ingen store og prangende, men alle enkle og praktiske til sitt spesielle bruk.

Avd. Øvreseter er "designet" for autister. Utfordrende adferd heter det i disse omgivelsene og vi får inntrykk av at det er mange utfordringer knyttet til det å jobbe her. I Under LUPEN nr. 3-2002 presenterte vi noe av det arbeidet som legges ned i arbeidsmiljø og sikkerhet for de ansatte.

Vi blir vist frem til ulike typer "produksjon". Produkter brukerne har laget og som selges lett. Som ellers her er det enkle produkter med enkle "produksjonslinjer". -For våre brukere er det mer opplevelsen av å mestre den enkelte deloppgave som betyr noe, mer enn selve sluttproduktet forklare Beathe.

Selvfølgelig slår det oss, og tenker at denne erkjennelse også skulle fått gjennomslag i flere såkalte produksjonsbedrifter for utviklingshemmede. Med friskt minne om saker der enkelte utviklingshemmede brukere sies opp fordi de er for lite produktive.

Hver høst utarbeides det faglige målsettinger. Dette, sammen med faglig veiledning og oppfølging gjør arbeidet lettere. Det er satt av tid hver morgen til møter mellom de ansatte. Dessuten er det personalmøter hver 14. dag. Den enkelte ansatte får ansvar og det gjør at de ansatte tar ansvaret på alvor.

Alarmen er et viktig redskap i tilretteleggingen av de ansattes sikkerhet. Alle brukerne har 1:1 bemanning og vanligvis har

man en ansatt på topp. Det vil si at når en ansatt får problemer og trenger hjelp, er det organisert med bakvakt som trår til med nødvendig assistanse. Alle kjenner alle og de behov og utfordringer den enkelte bruker har. Det gjør at alle stiller opp for alle.

...og mens vi står der og snakker om faglighet skjer det... En kvinnelig bruker møter oss i gangen. Hun reagerer på et eller annet og plutselig er det full aksjon. Beathe og den andre ansatte griper tak i hver sin arm, "rygger" brukeren effektivt inn på siderommet og plasserer henne resolutt i en stol. Flere ansatte kommer til og får bekreftet at situasjonen allerede er under kontroll. Døren lukkes og brukeren "overvåkes" gjennom kikkhullet i døren. Hun roer seg fort og det slår meg hvor effektiv, skånsom og samtidig kontrollert denne "aksjonen" ble utført. Og uten at det ble ropt eller på annet måte ble høyløyd, var alle ansatte informert om det som skjedde. Alarmen... tenker jeg.

Beathe skryter av arbeidsmiljøet.

De ansatte gjør også ting sammen i fritiden. Det er viktig sier hun, uten å gå i detaljer om hva det sosiale skulle være. Og vi spør ikke heller for liksom å understreke at vi skjønner at det viktige er å gjøre noe sammen, mer enn hva vi gjør sammen.

På Øvreseter er det nesten likelig fordelt mellom kvinnelig og mannlige ansatte. Brukergruppen er stabil, men også blant de ansatte er det god stabilitet.

Beathe forteller at det er få som forlater yrket, selv om noen av praktiske og andre årsaker fra tid til annen flytter

og søker tilsvarende jobber andre steder.

Hvordan samarbeider dere med brukernes pårørende eller bolig?

Beathe forteller om samarbeidsmøter med de ansatte i boligene til brukerne. Avtaler gjøres slik at det som er lov et sted også er lov på dagsenteret. Avtalestyring er begrepet vi får høre

om. Det slår oss at det i alle deler av virksomheten ligger til grunn en faglighet vi ikke ofte møter rundt omkring. I alle fall ikke så gjennomført.

Vi kommer inn på et nytt rom. Små kasser er satt opp på veggen og inni ligger det ulike gjenstander. Objektstyring. Små enkle "ting" blir om morgenen lagt i kassene på veggen. De gjennomsiktlige "dørene" blir vippt ned. Når tiden for de enkle gjøremålene er inne blir brukeren ledet bort til kassen. Han finner for eksempel nøkkelen til postkassen og forstår etter lang trening at nå er det tid for å gå og hente dagens post.

Objektstyring. Enkle gjenstander, plassert med ombu, kan vise en utviklingshemmet forløpet i dagens virksomhet på Øvreseter.

 <i>ABB skaper verdier i lokalsamfunnet</i>	Vegårshei Sparebank 4973 VEGÅRSHEI Tlf. 37 17 00 60 Fax. 37 17 00 70	ASVO Fusa AS Eikelandsheiane 5640 EIKELANDSOSEN Tlf. 56 58 14 18 Fax. 56 58 10 66	Gjøvik Mekaniske Verksted Sivesindv. 12 2827 HUNNDALEN Tlf. 61 17 15 33 Fax. 61 17 07 38	 Liakollv. 1, 1202 OSLO Tlf. 23 16 94 60 Fax. 22 61 10 30	Blink Regnskap AS Voldg. 5 2000 LILLESTRØM Tlf. 63 81 45 30 Fax. 63 81 30 18
Bamble Psykiatriske Senter Sykehjemsv 1 3960 STATHELLE Tlf. 35 97 31 77 Fax. 35 97 34 15	Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk og Kraftverkene i Øvre Namsen Sjøfartsg 3, 7736 STEINKJER Tlf. 74 15 02 00 - Fax. 74 15 04 00	Gudbrandsdal Steinindustri A/S 2635 TRETTE Tlf. 61 27 62 23	AS Agra Industrier PB 4644 Sofienberg 0506 OSLO Tlf. 22 37 84 90 Fax. 22 37 80 47	Eidsvoll Auto Løkenvangen 2072 DAL Tlf. 63 95 17 90 Fax. 63 95 55 96	
 DPS NOTODDEN/SELJORD		Haugesund Sparebank avd. Bømlo 5443 BØMLO Tlf. 53 42 60 70 Fax. 53 42 60 71	Landskapsarkitekt MNL A Arne Olav Moen Biristrandv 294 2837 BIRISTRAND Tlf. 61 14 08 80 Fax. 61 14 08 81	Sentrum Bygg AS Verkseier Furulundsv 9 0614 OSLO Tlf. 23 17 74 00 Fax. 23 17 74 99	Fagerhøi Bil og Karosseri AS 1458 FJELLSTRAND Tlf. 66 91 85 62 Fax. 66 91 85 57
Isola AS Eidanger 3945 PORSGRUNN Tlf. 35 57 57 00 Fax. 35 55 48 44	Arne Hasle AS Vestre Ringv. 1 1831 ASKIM Tlf. 69 88 23 66 Fax. 69 88 54 58	Solli Nervesankatorium Osv 15, 5227 NESTTUN Tlf. 55 11 82 00 Fax. 55 11 82 01	Handi-Norge AS Lindebergv. 3 2016 FROGNER Tlf. 63 82 36 63 Fax. 63 82 36 82	 Statoil Norge AS Sørkedalsv. 8, 0169 OSLO Tlf. 22 96 20 00 - Fax. 22 96 22 79	
 Kragerø kommune Familie og Oppvekst 3791 KRAGERØ Tlf. 35 98 62 00 Fax. 35 98 62 36	Kari og Lars Design A/S Damv. 14 1672 KRÅKERØY Tlf. 69 34 35 55 Fax. 69 34 35 56	 NORSK TIPPING		 OPPLAND SENTRALS Psykiatri HF OSS - Gjøvik Avdeling for psykiatri Kyrre Grepps g 11, 2821 GJØVIK Tlf. 61 13 70 00	
Asplan Viak +++ - ++ Rektor Ørns g 7 3717 SKIEN Tlf. 35 90 56 00	Per og Pia's Hunde- og Kattpensjonat Berger gård, 1827 HOBØL Tlf. 69 92 15 10 Fax. 69 92 15 63	Billakker T. Amundsen Skogv. 10, 2321 HAMAR Tlf. 62 54 30 10 Fax. 62 54 30 16	Steindebakkens Handelsgartneri Tynv. 12 2900 FAGERNES Tlf. 61 36 00 04	 RIBA KRISTIANSAND AS Skansen 1 4610 KRISTIANSAND S Tlf. 38 17 86 66	Nycomed Pharma AS Drammensv 205 1372 ASKER Tlf. 66 76 30 30
Borgeåsen Naturmedisinske Klinik Buerv 18, 3711 SKIEN Tlf. 35 53 61 60	RevisjonsCompaniet Fritjof Nansensg 8 1501 MOSS Tlf. 69 20 94 50 Fax. 69 20 94 75	 PRIOR ØSTFOLD EGGSENTRAL 1890 RAKKESTAD Tlf. 69 22 67 00	Havly Fiskarheim Havneg. 31 9991 BÅTSFJORD Tlf. 78 98 42 05 Fax. 78 98 34 81	 Berg kommune Helse og Sosial 9385 SKALAND Tlf. 77 85 81 02	Strømmen apotek Strømsv. 50 2010 STRØMMEN Tlf. 64 84 56 00 Fax. 63 81 32 65
Eek Transport AS Hjuksebø 3683 NOTODDEN Tlf. 35 95 90 90 Fax. 35 95 90 72	Bondeungdomslaget i Oslo Rosenkrantz' g 8 1501 MOSS Tlf. 23 21 41 60 Fax. 23 21 41 61	SATS Fredrikstad Kråkerøvv. 2 1671 KRÅKERØY Tlf. 69 34 18 66 Fax. 69 34 18 12	Partrederiet Mjånes 9531 KVALFJORD Tlf. 78 43 86 47 Mobil 948 95 578	 Bjugn kommune 7160 BJUGN Tlf. 72 51 95 00 Fax. 72 51 95 01	 HEST www.nhest.no
Gjerpens og Solum Sparebank PB 186, 3701 SKIEN Tlf. 35 58 89 00 Fax. 35 53 02 18	Arkitekt Brede Vardeberg Tiurv. 24 2381 BRUMUND DAL Tlf. 62 34 10 14 Fax. 62 34 26 19	Skolt Auto AS Stabburv. 3 1609 FREDRIKSTAD Tlf. 69 36 06 00 Fax. 69 36 06 01	TPS Ingeniørfirma A/S Faret 10, 3251 LARVIK Tlf. 33 11 37 47 Fax. 33 11 37 41	Fiberplast Halsnøy A/S 5454 SÆBØVIK Tlf. 53 40 11 30 Fax. 53 40 11 31	 Alta Kraftlag a/l Markv. 46, 9510 ALTA Tlf. 78 45 09 00 Fax. 78 45 09 10
Søve Videregående Skole Søve, 3830 ULEFOSS Tlf. 35 94 86 00 - Fax. 35 94 86 40 Hjemmeside: www.sove.vgs.no E-mail: soeve.vgs@telemark-f.kommune.no		 EWOS 6901 FLORØ Tlf. 57 75 17 00	TS-Bygg AS Solhøyv 14 3080 HOLMESTRAND Tlf. 33 05 28 48 Fax. 33 09 66 36 Mobil 926 94 743	 Ellengård Arbeidssenter Stoa, 4858 ARENDAL Tlf. 37 05 99 90 Fax. 37 05 99 91	
 Bykle kommune Rådhuset, 4754 BYKLE Tlf. 37 93 85 00 Fax. 37 93 85 01	 Fred Olsen & Co Fred Olsens g 2 0152 OSLO Tlf. 22 34 10 00 Fax. 22 41 24 15	Dokka Bliikkenslagerverksted A/S Storg 47, 2870 DOKKA Tlf. 61 11 00 00 Fax. 61 11 00 16 Mobil 908 51 213	Bjørn & Øyvind Tveter AS PB 2185 Stubberød 3255 LARVIK Tlf. 33 11 34 80 Fax. 33 11 34 81 Mobil 905 95 125	Havforskningsinstituttet PB 1870 Nordnes 5817 BERGEN Tlf. 55 23 85 00 Fax. 55 23 85 32	Lillesands Sparebank Storg. 10 4790 LILLESAND Tlf. 37 26 92 00 Fax. 37 26 92 01
J. M. Auto A/S Strømsbusletta 8 4801 ARENDAL Tlf. 37 02 60 40 Fax. 37 02 37 00	 Hjartdal kommune Rådhuset 3692 SAULAND Tlf. 35 02 80 00 Fax. 35 02 80 01	Tannlege Ove Eriksson Storg 86 2615 LILLEHAMMER Tlf. 61 25 31 30	Vestfold Arbeiderparti Grev Wedelsg 12 3111 TØNSBERG Tlf. 33 31 14 48	 NORSK DRUBER HEST OG SOSIALFORBUND Fagorganisasjonen for hestpleiere og omsorgarbeidere	
Risør og Tvedestrand Bilruter A/S PB 61, 4951 RISØR Tlf. 37 14 94 20 Fax. 37 15 07 27	T. Algrøy Aut. Installasjon AS 5357 FJELL Tlf. 56 33 62 40 Fax. 56 33 53 19	Fargerike Fagernes-Interior senteret Jernbanev. 2900 FAGERNES Tlf. 61 36 06 11 Fax. 61 36 14 05	 Vestfold Blomst as 3268 Larvik	Stiftelsen Blå Kors Fredrikstad Sandv. 15 1612 FREDRIKSTAD Tlf. 69 30 18 40 Fax. 69 30 18 41	

ADRESSER OG TELEFONER:

<i>Verv:</i>	<i>Navn:</i>	<i>Adresse</i>	<i>Telefon:</i>	<i>E-post:</i>
<i>Landsstyret:</i>				
Leder:	Ole Kr. Berntsen	Leiknes, 9300 Finnsnes	77 84 56 21	olkrbe@online.no
Nestleder:	Thor Henriksen	Karl Andersensvei 149, 1086 Oslo	22 21 11 14	
Sekretær:	Ivar Tolstad	Larskåsvn. 36, 3676 Notodden	35 02 03 84	ivtol@online.no
Kasserer:	Helga Jørgensen	9302 Rossfjordstraumen	77 84 67 63	
Styremedlem:	Jostein Søreide	Saksarrinden 62, 5253 Sandsli	55 22 97 98	jossoer@frisurf.no
1. vararepr.:	Turid Jahren	Helleavn. 13, 2319 Hamar	62 52 26 25	pijahren@frisurf.no
2. vararepr.:	Astrid Aarø Engen	6146 Åheim	70 02 40 24	a-aaro@frisurf.no
<i>Fylkesledere:</i>				
Oslo:	Margrethe M. Hjortnes	Korsvollbråten 19a, 0880 Oslo	22 23 27 34	
Hedmark og Oppland:	Tore Gulbraar	Chr. Bruunsgt. 11, 2300 Hamar	62 52 47 47	gulbraa@online.no
Telemark:	Gudrun Bergsland	Gulltunvn. 26, 3676 Notodden	35 02 02 30	
Rogaland:	Beathe Signy Hebnes	Kobbungsveien 18, 4085 Hundvåg	51 54 81 93	
Hordaland:	Jostein Søreide	Saksarrinden 62, 5253 Sandsli	55 22 97 98	jossoer@frisurf.no
Sogn og Fjordane:	Harald Hansen	Djupedalen, 6740 Selje	57 85 66 15	hara-ha2@frisurf.no
Møre og Romsdal:	Astrid Aarø Engen	6146 Åheim	70 02 40 24	a-aaro@frisurf.no
Sør og Nord-Trøndelag:	Gerd Hestad	Nils Ryjordsvei 5, 7020 Trondheim	72 55 75 39	jbhestad@frisurf.no
Troms:	Ole Kr. Berntsen	Leiknes, 9300 Finnsnes	77 84 56 21	olkrbe@online.no
<i>Fylkeskontakter:</i>				
Agder:	Asbjørn Sandvik	Joåsveien 21, 4846 Arendal	37 01 22 64	as-sandv@online.no
Akershus:	Odd Myrland	Torvmyrveien 23, 1476 Rasta	67 90 41 99	odd.myrland@c2i.net
Vestfold:	Irene Hansen	N. Slottsgt. 5c, 3100 Tønsberg	33 31 46 63	
N. Trøndelag:	John Håve	Grindal, 7393 Rennebu	72 42 52 33	

VERV ET MEDLEM!

Du vet sikkert at LUPE får stats-tilskudd for hvert betalende medlem. Derfor trenger vi din støtte i form av medlemskap.

Vi trenger også din hjelp til å verve flere medlemmer. Dette gir oss økonomisk styrke til kursing av tillitsvalgte og medlemmer til en kamp for våre utviklingshemmedes rettigheter.

Start med dine nærmeste. De som står den utviklingshemmede nær, ansatte i boligen eller på dagsenteret, venter og bekjente. Som medlem støtter de en god sak og får fritt tilsendt vårt medlemsblad.

Medlemskontingenten er i 2003 kr. 150,-

Jeg har vervet:

Navn

Adresse

PostnrPoststed

Navn

Adresse

PostnrPoststed

Navn

Adresse

PostnrPoststed

Klipp ut og send talongen til:

Hans Nilsens Haugesgt. 44 B, 0481 Oslo

TA TOGET TIL VOSSEVANGEN...

Trekkspillmusikken toner mot oss da vi ankommer "Kyrkjelydsklubben" en tilsynelatende vanlig onsdag i mai. De fremmøtte stemmer i refrenget og vi føler oss med en gang vel hjemme.

Under LUPEN har tatt turen innom kulturkafeen i Kyrkjelydshuset i Arna. Det er kulturdager i denne landlige bydelen i Bergen. Dette er blitt et tradisjonelt arrangement for klubben for de utviklingshemmede i Arna.

I dag er det "Biggen", han du husker fra eldrebløgen på NRK, som spiller og synger.

"Biggen" har vært og spilt her før også. Men i år er det ekstra stas siden han er blitt TV-kjendis. Alle kjenner Biggen her. Han har deltatt med musikken og humøret sitt på så mange samlinger for utviklingshemmede.

"Ta toget til Vossevangen". Biggen drar en av de aller mest populære låtene og Einar, som er kveldens billettør, følger med.

Mellom musikkinnslag og spill av mange sorter kan en også kjøpe kaffe og vafler. Billig og godt. Einar, en av de faste deltakerne på klubben, stikker bortom meg for å minne om hvor mange som har betalt kveldens inngangspenger og da

får jeg også anledning til å betale naturligvis. - Men husk å ta vare på billetten for den kan du vinne på i en trekning til slutt i kveld sier Einar før han legger turen innom til flere "etternølere" med billettblokken.

Jeg teller forsiktig rundt bordene. Over førti mennesker nyter musikken og kaffen da vi er innom. Snart er det tid for bursdags sangen. En av deltakerne har fylt år og det må markeres. God stemning og alle deltar med applaus og jubel for bursdagsbarnet.

Så er trekningen over, aller er takket og igjen står bare den faste, gode og varme avslutningen. Alle som er tilstede står opp og holder hverandres hender og synger "Vi tar hverandres hender og setter oss i ring. Vi er en masse søsken oss skiller ingenting..."

Det er livlig rundt bordene på kulturkafeen der spill, vafler og brus er hovedingrediensene.